

KONKURS POLONISTYCZNY

DLA UCZNIÓW GIMNAZJÓW

II ETAP REJONOWY

14 grudnia 2013

Ważne informacje:

1. Masz 90 minut na rozwiązanie wszystkich zadań.
2. Pisz długopisem lub piórem, nie używaj ołówka ani korektora. Jeżeli się pomylisz, przekreśl błąd i napisz ponownie.
3. Pisz czytelnie i zamieszczaj odpowiedzi w miejscu na to przeznaczonym. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.

Życzymy powodzenia!

Maksymalna liczba punktów	42	100%
Uzyskana liczba punktów		%
Podpis osoby sprawdzającej		

TEKST I

Tadeusz Sinko, *Wstęp do Iliady Homera*

Najbardziej rzucającą się w oczy cechą epopei Homerowej jest używanie stałych formuł na wprowadzenie i zakończenie mów, na rozpoczęcie i zakończenie dnia, rozpoczęcie i zakończenie posiłku, na zbrojenie się, ubieranie, starcie się szyków itp. Świadczą one o istnieniu konwencjonalnego stylu wyrobionego w wiekowej praktyce aoidów i rapsodów. Prócz tych stałych formuł powtarza Homer i inne wiersze [...]. Na ogół jedna trzecia *Iliady* i *Odysei* składa się z powtórzeń. Jak wiersze, tak powtarza Homer i stałe określenia, epitety osób i rzeczy, bez względu na to, czy uczuciowa ich zawartość odpowiada chwilowej sytuacji. Stąd nazwano je epitetami zdobniczymi (*epitheta ornantia*).

W porównaniach (*Iliada* ma ich dwieście, *Odyseja* siedemdziesiąt kilka) Homer poza elementem porównawczym wprowadza nieraz obszerny obraz, jakby on stanowił cel sam w sobie, przy czym idzie mu o uczuciową zawartość obrazu. Porównania stanowią zwykle ramy akcji czy opowiadania [...].

Homer usuwa napięcie poprzez uprzednie podanie wyniku na początku rozpoczynającej się akcji czy czynności, jak modlitwa, życzenie [...]. Mimo tego systematycznego gaszenia ciekawości umie Homer napinać uwagę przez opóźnianie, retardowanie wyniku. Strzał Pindara poprzedzony jest dwudziestu wierszami (IV 105 i n.) zawierającymi historię łuku i opis napinania go. Retardacja w szczegółach powtarza się i w całości. Wiemy, że Zeus uczci Achilleś, ale nim to nastąpi, przewinie się przed naszymi oczami mnóstwo innych zdarzeń; wiemy, że Odyseusz wróci i ukarze zalotników, ale Penelopa dowie się o tym już po wszystkim.

T. Sinko, *Wstęp* [w:] Homer, *Iliada*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1966.

TEKST II

Homer, *Odyseja*

Śluchając jej słów, jeszcze bardziej zapragnął łkać. I płakał
Trzymając w uścisku żonę, skarb swego ducha, wierną.
A jak upragniona się jawi ziemia rozbitkom, którym
Dobrze zrobioną nawę Posejdon roztrzaskał na morzu,
Gdy wichrem wzdęta, ogromna fala na nią napała:
Niewielu wtedy zdołało wpław uciec z siwej topieli
Na ląd, a morska sól oblepia im skórę, i wchodzi
Na wytęsknioną ziemię, uratowani od śmierci –
Tak upragniony był dla niej mąż, tak na niego patrzyła,
Nie chcąc rozluźnić białych łokci na jego szyi.

Stanęłyby nad płaczącymi różanopalcą Eos,
Gdyby sówioka Atena nie pomyślała
Inaczej: noc na zachodnim skraju wzdłużyła, a Eos
Złototroną wstrzymała nad Okeanem, nie dając
Zaprząc rączonogich koni, niosących światłość
Ludziom, Lamposa i Faetonta, rumaków Jutrzenki.

Homer, *Odyseja*, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1990.

Zadanie 2. (0-4)

Przeczytaj uważnie tekst I, charakteryzujący poetykę eposów Homera. Potem z tekstu II wypisz przykłady dwóch środków stylistycznych typowych dla eposu – nazwij je, zdefiniuj i określ ich funkcje.

Środek stylistyczny	Definicja	Cytat	Funkcja

Zadanie 3. (0-3)

Od konia trojańskiego do Itaki. Dopisz brakujące punkty planu w formie równoważników zdań. W każdym punkcie użyj nazwy własnej.

1. Udział w wojnie trojańskiej.
2. W drodze do Itaki.
3.
4. Dotarcie do wyspy króla wiatrów, Eola.
5. Zniszczenie statków przez olbrzymów-ludożerców Lestrygonów.
6.
7. Spotkanie z wieszczem Tejrezjaszem w krainie cieni.
8.
9.
10. Dotarcie do Wyspy Słońca Trynakrii.
11.
12. Przebywanie u króla Feaków.
13. Spotkanie z Penelopą i Telemachem.

Zadanie 4. (0-1)

Zaznacz właściwą odpowiedź.

Odyseja Homera jest eposem, ponieważ:

- A. opowiada o losach heroicznego bohatera na tle wydarzeń mitycznych, odgrywających doniosłą rolę dla kultury starożytnej Grecji.
- B. należy do opowieści o dziejach bogów i bohaterów, a jej centralny temat stanowi powstanie świata.
- C. należy do najstarszych gatunków lirycznych wywodzących się z antyku.
- D. w tekście pojawia się pierwszoosobowy i wszechwiedzący narrator.

Zadanie 5. (0-2)

Na czym polega przekształcenie mitu o władcy Itaki w piosence Edyty Geppert *Prawdziwa historia Odyseusza*? Podaj różnicę między treścią mitu i tekstem utworu muzycznego. Jak rozumiesz przesłanie piosenki *Prawdziwa historia Odyseusza*?

.....

.....

.....

.....

.....

TEKST III

Leopold Staff, *Odys*

Niech cię nie niepokoją
Cierpienia twe i błędy.
Wszędy są drogi proste
Lecz i manowce wszędy.

O to chodzi jedynie,
By naprzód wciąż iść śmiało,
Bo zawsze się dochodzi
Gdzie indziej, niż się chciało.

Zostanie kamień z napisem:
Tu leży taki i taki.
Każdy z nas jest Odysem,
Co wraca do swej Itaki.

L. Staff, *Dziwięć muz*, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1958.

Zadanie 6. (0-1)

Podmiot mówiący w wierszu Leopolda Staffa

- A. zwierza się ze swoich osobistych przeżyć.
- B. zwraca się do adresata.
- C. jest uczestnikiem lirycznego dialogu.
- D. ma charakter podmiotu zbiorowego.

Zadanie 7. (0-2)

Na podstawie dwóch pierwszych zwrotek wiersza L. Staffa zapisz w czterech punktach rady, jak żyć.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 8. (0-2)

Wyjaśnij, jak rozumiesz ostatnie dwa wersy utworu.

.....

.....

.....

.....

TEKST IV

Henryk Sienkiewicz, *Latarnik*

W kilka dni później widziano Skawińskiego na pokładzie statku idącego z Aspinwall do New Yorku. Biedak stracił posadę. Otwierały się przed nim nowe drogi tułactwa; wiatr porywał znowu ten liść, by nim rzucać po lądach i morzach, by się nad nim znęcać do woli. Toteż stary przez te kilka dni posunął się bardzo i pochylił; oczy miał tylko błyszczące. Na nowe zaś drogi życia miał także na piersiach swoją książkę, którą od czasu do czasu przyciskał ręką, jakby w obawie, by mu i ona nie zginęła...

H. Sienkiewicz, *Latarnik*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1988.

Zadanie 9. (0-2)

Odwołując się do treści całej noweli H. Sienkiewicza, odpowiedz na pytania

- A. Dlaczego Skawiński stracił pracę?**

.....
.....
B. Do kogo odnosi się metafora liścia miotanego wiatrem? Proszę uzasadnić odpowiedź?

.....
.....
.....

Zadanie 10. (0-2)

Narysuj wykres podanego zdania. Nazwij rodzaje zdań składowych.

Na nowe zaś drogi życia miał także na piersiach swoją książkę, którą od czasu do czasu przyciskał ręką, by mu i ona nie zginęła.

Zadanie 11. (0-2)

***Latarnik* to nowela. Przypisz konkretne wydarzenia z treści utworu poszczególnym częściom kompozycyjnym typowym dla tego gatunku.**

<i>Kompozycja utworu</i>	<i>Wydarzenia</i>
1. <i>Ekspozycja</i>	
2. <i>Zawiązanie akcji</i>	
3. <i>Rozwój akcji</i>	
4. <i>Punkt kulminacyjny</i>	
5. <i>Rozwiązanie akcji</i>	

Tekst V

Słownik terminów literackich, definicja teorii sokoła

Sokoła teoria (niem. *Falkentheorie*) – sformułowana w 1871 r. przez niemieckiego poetę i nowelistę P. Heysego teoria klasycznie skomponowanej noweli opartej na motywie dominującym, którym jest nabierająca znaczeń symbolicznych rzecz. Teorie swą oparł Heyse na analizie noweli Boccaccia *Sokół* (z piątego dnia *Dekameronu*): zubożałemu szlachcicowi Federigo pozostaje już tylko sokół; poświęca go jednak dla umiłowanej białogłowy, nie odwzajemniającej jego uczuć, by ugościć ją rosołem, gdy ta go odwiedza. Dama wzruszona takim postępowaniem wychodzi za niego za mąż i czyni bogatym. Przykładem kompozycji odpowiadającej s. t. są np. nowele Prusa *Kamizelka* i *Katarynka*.

M. Głowiński, hasło *Sokoła teoria* [w:] M. Głowiński et al., *Słownik terminów literackich*, red. J. Sławiński, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1988.

Zadanie 12. (0-2)

Zapoznaj się z podaną w tekście V definicją teorii sokoła i odpowiedz na pytanie: czy w *Latarniku* Henryka Sienkiewicza występuje „sokół noweli” - obdarzona symbolicznym znaczeniem rzecz, która ma kluczowe znaczenie dla rozwoju akcji? Uzasadnij swoją odpowiedź.

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 13. (0-1)

***Latarnik* bywa nazywany epilogiem *Pana Tadeusza* – podaj argument popierający tę tezę.**

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 14. (0-12)

Wyobraź sobie, że jesteś jednym z trzech bohaterów obrazu Rembrandta: synem marnotrawnym, jego ojcem lub bratem. Zapisz kartkę z pamiętnika z elementami opisu przeżyć.

Swój tekst rozpocznij odpowiednio słowami:

- Wróciłem...
- Mój syn wrócił...
- Mój brat wrócił...

Pamiętaj, by Twój tekst zajął co najmniej połowę wyznaczonego miejsca.

Reprodukcja na podstawie:
Rembrandt van Rijn, *Powrót syna marnotrawnego*, [w:] *Sztuka świata*, tom 7, Wydawnictwo Arkady, Warszawa 1994.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

